АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ЗДРАВОСЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА ОТ ДЕТСКИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО ЗА 2022 ГОДИНА

Анализът и оценката на здравословното състояние на децата от детските градини в област Велико Търново за 2022 година са изготвени на базата на:

✓ обобщените данни за здравословното състояние на децата в детските градини, изготвени от медицинските специалисти от здравните кабинети в детските заведения въз основа на предоставените им от личните лекари талони от профилактичните прегледи, съгласно Наредба №3 на МЗ за здравните кабинети в детските заведения и училищата (обн. ДВ, бр. 38/2000 г.);

✓ Наредба №8 на МЗ за профилактичните прегледи и диспансеризацията (обн. ДВ, бр. 92/2016 г.);

✓ схемата за анализ на здравословното състояние на децата с приложени таблици (писмо на МЗ №32-00-138 от 06.10.2005 г. и изменения от 06.03.2007 г.).

I. Обслужван контингент:

През учебната 2022/2023 година, по данни на Регионално управление на образованието – Велико Търново, детските заведения в област Велико Търново са посещавани от общо **6 587** деца на възраст от 1 до 7 години, от които **2 072** са до 3 години и **4 515** от 3 до 7 години, разпределени в **270** групи. (***Таблица I. 1.)***.

В детските градини, в чиито здравни кабинети работят медицински специалисти, се възпитават **5 967 деца**, от които с профилактични прегледи са обхванати общо 5 873 деца, т.е. **98,42%**.(***Таблица I. 2.)***.

В сравнение с предходната учебна година делът на обхванатите с профилактични прегледи деца е нараснал с 1,30% (2021 г. – 97,12%; 2022 г. – 98,42%,).

II. Антропометрични показатели – ръст и телесна маса:

Оценката на антропометричните показатели е направена на базата на средните стойности (x) и стандартното отклонение (s) на същите по възраст и пол, като се оформят следните групи:

- I група норма (x±1s) – включва деца, чиито показатели са в границите на средната стойност;
- II група разширена норма – включва деца, при които антропометричните показатели са между (x±1s) и (x±2s);
- III група извън нормата – включва деца, чиито антропометрични измервания са под (x-2s) и над (x+2s).

1. По показателя ръст:

В **I група норма** попадат по-голямата част от обхванатите с профилактични прегледи деца – **4 863,** което съставлява **82,80%;**

Във **II група разширена норма са 821** от обхванатите деца с профилактични прегледи **(13,98%);**

В **III група извън нормата** са **189 деца,** т.е. **3,22%** от обхванатите с профилактични прегледи деца. В подгрупата **под** (x-2s) са **91 деца (1,55%),** а в подгрупата **над** (x+2s) са **98 деца (1,67%).**

Данните за ръста на децата са представени в ***Таблица II. 1.***

2. По показателя телесна маса:

В **I група норма** попадат **4 754 (80,95%)** от обхванатите с профилактични прегледи деца;

Във **II група разширена норма** са **876 (14,92%)** от децата, преминали профилактичен преглед;

В **III група извън нормата** са **243 (4,14%)** от обхванатите с профилактични прегледи деца. В подгрупата **под** (x-2s) са общо **90 деца (1,53%)**, а в подгрупата **над** (x+2s) са **153 деца (2,61%).**

Данните за телесната маса на децата са представени в ***Таблица II. 2.***

В сравнение с предходната учебна 2021/2022 година, не се наблюдава съществена разлика в разпределението на децата по групи, съобразно стойностите на антропометричните им показатели (ръст и телесна маса) - виж ***Приложение 1.***

Показател		**Учебна година**			
		2019/2020	2020/2021	2021/2022	**2022/2023**
Ръст	**I група норма**	82,39%	83,73%	84,55%	**82,80%**
	II група разширена норма	15,05%	13,44%	12,91%	**13,98%**
	III група извън нормата	2,55%	2,84%	2,54%	**3,22%**
Показател		**Учебна година**			
		2019/2020	2020/2021	2021/2022	**2022/2023**
Телесна маса	**I група норма**	80,28%	81,72%	82,14%	**80,95%**
	II група разширена норма	16,22%	15,11%	13,72%	**14,92%**
	III група извън нормата	3,50%	3,17%	4,14%	**4,14%**

Приложение 1. **Разпределение на децата, посещаващи детски заведения в област Велико Търново според ръста и телесната маса за последните четири учебни години (в %).**

III. Диспансерно наблюдение на децата в област Велико Търново през учебната 2022/2023 година

Според получените в РЗИ – Велико Търново данни, от медицинските специалисти от здравните кабинети на детските градини, в област Велико Търново през 2022 година на диспансерно наблюдение са били **236 деца**

(4,02% от децата, обхванати с профилактични прегледи), от които **138 момчета и 98 – момичета.**

Структурата на заболяванията сред децата, подлежащи на диспансерно наблюдение за 2022 година е следната:

1. Болестите на дихателната система заемат **първо място** сред причините за диспансеризация на децата във Великотърновска област. От тях са засегнати **106 деца**, което представлява **44,92%** от всички диспансеризирани. В тази група най-много – 83% са децата (88), боледуващи от астма. От диспансеризираните с астма 88 деца: 52 са момчета и 36 деца – момичета.

2.1. Психичните разстройства заемат **второ място – 31** диспансеризирани деца (**13,14%**), от които 17 деца **–** с генерализирано разстройство в развитието детски аутизъм, 9 деца – с други поведенчески и емоционални разстройства и 5 деца с хиперкинетично разстройство**.**

2.2. На второ място сред причините за диспансеризация на децата от 1- до 7- годишно възраст са и **очните заболявания.** От диспансеризираните в тази група **31 деца (13,14%),** 61,7% (24 деца) са с намалено зрение на двете очи.

3. Болестите на нервната система и сетивните органи заемат **трето място** сред заболяванията при децата **– 26** (**11,02%** от всички диспансеризирани). Най-много в тази група са децата с епилепсия (9 деца).

4. **На четвърто място** са **инфекциозните и паразитни болести.** Диспансерни са **23 деца (9,75%)**, всички с ентеробиоза**.**

Диспансерното наблюдение на децата в област Велико Търново през учебната 2022/2023 година е представено в ***Таблица III*.**

IV. Регистрирани заболявания (само новооткрити заболявания) при профилактичните прегледи на децата през 2022 година (септември – декември) в област Велико Търново

С **новооткрити заболявания за годината** са **326 деца, което съставлява 5,50%** от обхванатите с профилактични прегледи общо 5 873 деца.

Разпределението по възраст на децата с новооткрити заболявания е, както следва: от 1 до 3 години – 40 деца (12,27% от новодиспансеризираните деца) и от 4 до 7 години – 286 деца (87,73%).

Най-разпространените новооткрити заболявания сред децата са: **бронхиална астма** (63 деца), **пневмония** (57 деца), **затлъстяване** (49 деца), **смущения в зрението** (36 деца), **специфично забавяне в развитието** (20 деца).

В сравнение с предходната учебна година относителният дял на децата с новооткрити заболявания, посещаващи детски заведения, се запазва без съществена промяна съответно: 2021/2022 г. – 5,50%. и 2022/2023 г. – 5,50 %.

Заболяванията, регистрирани при профилактичните прегледи от личните лекари на децата за 2022 г. са представени на ***Таблица IV*.**

ОБЩИ ИЗВОДИ:

1. През 2022 година леко се е увеличил **относителният дял на извършените профилактични прегледи на децата**, посещаващи детски заведения в област Велико Търново от 97,12% през 2021 на **98,42%.**

2. Почти всички от обхванатите с профилактични прегледи деца в областта имат **нормални антропометрични показатели (вкл. и разширена норма)**: за ръст – 96,78% и за телесна маса – 95,87%. В сравнение с предходната учебна година стойностите на двата показателя се запазват почти същите.

3. Относителният дял на диспансеризираните деца е нараснал близо 2 пъти спрямо предходната година: 2,31% през 2021 г. - 4,02% през 2022 г. Структурата на болестите сред децата от 1 до 7-годишна възраст, подлежащи на диспансерно е променена в сравнение с предходните две години. Болестите на дихателната система остават на първо място. На второ място остават очните заболявания , като от трето на второ място се качват психичните разстройства, а на – трето място от второ спадат болестите на нервната система

Прави впечатление непълната корелация на данните за новооткритите заболявания, подлежащи на диспансерно наблюдение и броят на фактически диспансеризираните деца.

П Р Е П О Р Ъ К И ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЗДРАВОСЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА:

<u>Към ръководствата на общините</u>:

1. Осигуряване и поддържане на материално-техническата база на детските заведения в съответствие с нормативната база. Оптимизиране на материално-техническата база – обзавеждане с учебна мебел, съобразена с възрастта и ръста на децата и с оглед профилактика на гръбначните изкривявания.

2. Създаване на условия за осигуряване на здравословно хранене на децата, отговарящо на физиологичните норми и изисквания, в съответствие с: Наредба № 2 на МЗ за здравословно хранене на децата на възраст от 0 до 3 години в детските заведения и кухни (обн. ДВ, бр. 28/2013 г.) и Наредба № 6 от 10 август 2011 г. за здравословно хранене на децата на възраст от 3 до 7 години в детски заведения.

3. Осигуряване на медицинско обслужване на децата в детските заведения, съгласно Наредба №3 на МЗ за здравните кабинети в детските и учебни заведения (Обн. ДВ, бр. 38 от 2000 г.; изм. ДВ, бр. 83 от 2000 г.).

Към ръководствата на детските заведения:

1. Поддържане на материално-техническата база в детските заведения, в съответствие със санитарно-хигиенните изисквания с цел осигуряване на оптимални условия за растеж и развитие на децата.

2. Осигуряване на хранене на децата, отговарящо на физиологичните норми и изисквания, в съответствие с: Наредба № 2 на МЗ за здравословно хранене на децата на възраст от 0 до 3 години в детските заведения и кухни (обн. ДВ, бр. 28/2013 г.) и Наредба № 6 от 10 август 2011 г. за здравословно хранене на децата на възраст от 3 до 7 години в детски заведения (обн. ДВ, бр. 65 от 2011 г.).

3. Организиране и провеждане на разнообразни форми на спорт и туризъм с децата.

4. Организиране и провеждане на здравно-образователни дейности с децата и родителите относно рисковите за хроничните незаразни болести фактори – нездравословно хранене, ниска физическа активност, тютюнопушене, злоупотреба с алкохол както и за профилактиката на заразните и паразитни заболявания, съвместно с медицинския специалист в детското заведение.

5. Включване на детските заведения в изпълнението на програми (регионални, национални и международни) за профилактика на болестите и промоция на здравето на децата.

6. Организиране и провеждане на редовни занимания по лечебна физкултура за децата с гръбначни изкривявания и затлъстяване, които да се осъществяват под ръководството на кинезитерапевт или рехабилитатор.

7. Информиране на родителите за необходимостта от предоставяне на данни за проведените профилактични прегледи на децата им.

8. Запознаване на родителите с резултатите за здравословното състояние на децата с цел предприемане на мерки от тяхна страна за осигуряване на здравословно хранене и повишаване на двигателната активност на децата.

Към медицинските специалисти
от здравните кабинети в детските заведения:

1. Организиране и провеждане на профилактични дейности за предотвратяване или ограничаване на рисковите за хроничните незаразни болести фактори в по-късна възраст – нездравословно хранене, ниска физическа активност и други.

2. Участие в изработването на дневния режим на сън, хранене и занимания на децата, съобразно възрастта им.

3. Участие в изготвянето на седмичните менюта и контрол по спазване на изискванията за здравословно хранене на децата на възраст от 0 до 7 години, съгласно: Наредба № 2 на МЗ за здравословно хранене на децата на

възраст от 0 до 3 години в детските заведения и кухни (обн. ДВ, бр. 28/2013 г.) и Наредба № 6 от 10 август 2011 г. за здравословно хранене на децата на възраст от 3 до 7 години в детски заведения (обн. ДВ, бр. 65 от 2011 г.).

4. Участие в организиране и провеждане на здравно-образователни дейности с децата и родителите относно рисковите за хроничните незаразни болести фактори – нездравословно хранене, ниска физическа активност, тютюнопушене, злоупотреба с алкохол както и за профилактиката на заразните и паразитни заболявания.

5. Участие в подготовката и провеждането на различни форми на отдих и туризъм сред децата.

6. Съдействие при включване на децата с гръбначни изкривявания и със затлъстяване в групи по лечебна физкултура и при провеждане на заниманията.

7. Съдействие при изпълнението на действащи програми (регионални, национални и международни) за профилактика на болестите и промоция на здравето на децата.

8. Участие в провеждането на профилактични и противоепидемични дейности за предотвратяване възникването и ограничаване на разпространението на заразни и паразитни заболявания в детските заведения.

9. Осъществяване на контрол върху текущото хигиенно състояние на детското заведение.

10. Активно събиране от родителите на данните за проведените от ОПЛ профилактични прегледи на децата им.

11. Участие в срещи за запознаване на родителите с резултатите за здравословното състояние на децата.

ТАБЛИЦИ
КЪМ АНАЛИЗ НА ЗДРАВОСЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ДЕЦАТА ОТ ДЕТСКИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО ЗА 2022 ГОДИНА

Име на институцията - РЗИ - Велико Търново

Адрес: Велико Търново, ул. Н. Габровски № 23, телефон 062/614 303

I. Обслужван контингент

I. 1. Брой деца и групи в област Велико Търново по **данни на РУО** – Велико Търново.

Общ брой групи	Общ брой деца	От тях на възраст	
		яслена група	3-4 група
270	**6 587**	2 072	4 515

I. 2. Брой деца в област Велико Търново, възпитавани в детските градини с назначени в тях медицински специалисти, по **данни на медицинските специалисти от здравните кабинети на детските градини.**

Общ брой деца	**От тях на възраст**		**В това число**	
	1-3 г.	**3-7 г.**	**Момчета**	**Момичета**
5 967	649	5 318	3 024	2 943

II. Данни за антропометричните показатели

1. Сборна таблица за оценка на ръста на децата

	I група норма	II група разширена норма	III група извън нормата	
	брой деца (X ± 1S)	брой деца между (X ± 1S) и (X ± 2S)	под (X - 2S)	над (X + 2S)
брой	**4 863**	**821**	**91**	**98**

2. Сборна таблица за оценка на телесната маса на децата

	I група норма	II група разширена норма	III група извън нормата	
	брой деца (X ± 1S)	брой деца между (X ± 1S) и (X ± 2S)	под (X - 2S)	над (X + 2S)
брой	**4 754**	**876**	**90**	**153**

III. Диспансерно наблюдение

Диспансерно наблюдение на децата през 2022 г.

МКБ	**Заболявания, които изискват диспансерно наблюдение**	**Брой диспансерни деца**		
		М	**Ж**	**Общо**
1	2	3	4	5
A 02	Салмонелозен ентерит	3		
A 07.1	Ламблиаза			
A 07.8	Протозойни чревни болести			
A 15.0	Туберкулоза на белите дробове			
B 18.1-18.8	Хроничен вирусен хепатит B			
B 67.0	Ехинококоза			
B 80	Ентеробиоза	14	9	23
C 81.9	Болест на Hodgking			
C 94.1	Хронична еритремия			
C 95.9	Левкемия			
D 50.0; 50.9	Желязонедоимъчни анемии			

D 56.9	Таласемия, неуточнена	1	2	3
D 58.0	Др. наследствени хемолитични анемии			
D 61.0	Конституционална апластична анемия			
D 66	Вроден дефицит на фактор VIII			
D 69.0	Алергична пурпура (Schonlein Henoch)			
D 69.6	Тромбоцитопения, неуточнена			
D 80	Наследствена хипогамаглобулинемия			
E 03.0	Хипотиреоидизъм	1		1
E 03.1	Вроден хипотиреоидизъм			
E 04.0	Нетоксична дифузна гуша			
E 05.0	Тиреотоксикоза с дифузна гуша			
E 06.3	Тиреоидит на Хашимото			
E 07.1	Дисхормонална гуша			
E 10.9	Инсулинозависим диабет без усложнения		2	2
E 20.0	Хипопаратиреоидизъм			
E 28.2	Синдром на поликистоза на яйчниците			
E 34.3	Нанизъм, некласифициран другаде		1	1
E 84.0	Кистозна фиброза с белодробни прояви			
F 40	Фобийни тревожни разстройства			
F 41	Други тревожни разстройства			
F 48	Други невротични разстройства			
F 84	Генерализирани разст. в развитието детски аутизъм	10	7	17
F 90	Хиперкинетични разстройства	4	1	5
F 98	Др. поведенчески и емоционални разстройства	7	2	9
G 04.8	Състояние след менингоенцефалит			
G 91.0	Хидроцефалия	2		2
G 40.0-8	Епилепсия	6	3	9
G 54.0	Увреждане на брахиалния плексус			
G 71	Първични мускулни увреждания	2	1	3
G 80.0-8	Детска церебрална парализа	2	7	9
G 91.0	Хидроцефалия	1	2	3
H 26.0	Детска, юношеска и пресенилна катаракта			
H 40	Глаукома			
H 40.5	Вторич. глаукома, дължаща се на болести на окото			
H 47.5	Увреждания на другите зрителни пътища	2	2	4
H 54.0	Слепота и намалено зрение	2		2
H 54.1	Слепота на едно око и намал. зрение на другото			
H 54.2	Намаление на зрението на двете очи	13	11	24
H 65.2	Негнойно възпаление на средното ухо			
H 90	Глухота		1	1
I 00	Ревматизъм без данни за засягане на сърцето			
I 10	Есенциална /първична/ хипертония	1		1
I 11	Хипертонична болест на сърцето			
I 34.0	Митрална (клапна) инсуфициенция			

I 34.1	Митрален (клапен) пролапс			
I 35.0	Аортна (клапна) стеноза			
I 44.2	Атриовентрикуларен блок, пълен			
I 45.6	Синдром на преждевременното възбуждане			
I 51.8	Други неточно определени болести на сърцето			
J 30.1	Алергичен ринит, причинен от полени	2	1	3
J 30.2	Други сезонни алергични ринити	2		2
J 30.3	Други алергични ринити	2	2	4
J 41.0	Обикновен хроничен бронхит			
J 44.0	Хр. обструктивна белодробна болест с ОРИДДП	1		1
J 45.0	Астма	52	36	88
J 45.1	Неалергична астма	7	1	8
K 25	Язва на стомаха			
K 26	Язва на дванадесетопръстника			
K 73	Хр. персистиращ хепатит, некласифиц. другаде			
K 80.4	Камъни на жлъчните пътища с холецистит			
K 90.0	Цьолиакия			
L 40.0	Псориазис вулгарис			
M 02	Реактивни артропатии			
M 08.0	Юношески ревматоиден артрит	1		1
M 08.8	Други юношески артрити		1	1
M 46.0	Възп.спондилопатии – ентезопатия на гръбн. стълб			
M 92.0	Други юношески остеохондрози			
N 03	Хроничен нефритен синдром			
N 04	Нефрозен синдром			
N 05	Нефритен синдром, неуточнен		1	1
N 11	Хроничен тубулоинтестициален нефрит			
N 10-N 16	Остър и хроничен пиелонефрит			
N 20	Нефролитиаза			
Q 03.0	Вродена хидроцефалия			
Q 05.2	Лумбална spina bifida с хидроцефалия		4	4
Q 16.1	Вродена липса, атрезия и стриктура на слух. канал			
Q 20.0	Vcc Общ артериален трункус			
Q 20.3	Vcc дискордантно свързване на камерите с артерии			
Q 21.0	Междукамерен септален дефект	1	1	2
Q 21.1	Междупредсърден септален дефект			
Q 21.3	Тетралогия на Fallot			
Q 21.4	Аортопулмонален септален дефект			
Q 22.0	Атрезия на клапата на белодробната артерия			
Q 22.4	Вродена стеноза на трикуспидалната клапа			
Q 23.0	Вродена стеноза на аортната клапа			
Q 23.1-3	Вродена митрална и АК инсуфициенция			
Q 24.0	Декстракардия			
Q 24.8	Други уточнени вродени аномалии на сърцето			
Q 25.0	Отворен дуктус артериозус			

Q 25.1	Коарктация на аортата			
Q 25.3	Стеноза на аортата			
Q 26.8	Други вродени аномалии на големите вени			
Q 43.0	Дивертикул на Meckel			
Q 61.1	Бъбречна поликистоза, инфантилен тип			
Q 61.4	Бъбречна дисплазия			
Q 62.1	Атрезия и стеноза на уретера			
Q65.0	Вродена деформация на бедрото			
Q 71	Редукционни дефекти на горен крайник			
Q 77.4	Ахондроплазия			
Q 78.1	Полиостеозна фиброзна дисплазия			
Q 85.1	Туберозна склероза			
Q 91.0	Синдром на Edwards			
T 90.5	Последици от вътречерепна травма	2		2
	Общо диспансерни деца	**138**	**98**	**236**

IV. Регистрирани заболявания и аномалии при основния профилактичен преглед на децата, отразен в личните им профилактични карти

ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО				
Заболявания и аномалии	**Шифър**	**Брой деца всичко**	**В това число**	
			1-3 г.	**3-7 г.**
а	**б**	**1**	**2**	**3**
Общ брой деца	0	**5967**	649	5813
Общо прегледани деца	1	**5873**	647	5226
Туберкулоза (010-018)	2			
Злокачествени новообразувания (140-208)	3	**1**		1
Болести на щитовидната жлеза (240-246)	4	**1**		1
Захарна болест (диабет) (250)	5	**2**		2
Затлъстяване (278)	6	**49**	10	39
Болести на кръвта и кръвотворните органи (280-289)	7	**1**		1
Неврози (300)	8			
Специални симптоми и синдроми (заекване, тикове, анорексия, енурезис, стереотипи) (307)	9	**5**		5
Специфично забавяне в развитието (315)	10	**20**	3	17
Олигофрения (317-319)	11	**1**		1
Детска церебрална парализа (343)	12	**7**		7
Епилепсия (345)	13	**9**	1	8
Нарушения на рефракцията и акомодацията (367)	14	**2**		2
Смущения в зрението (368)	15	**36**	3	33
Слепота и намалено зрение (369)	16	**11**	1	10
Болести на ухото и на мастоидния израстък (380-389)	17	**1**		1

в т.ч. Глухота (389)	18	**4**		4
Остър ревматизъм и хронична ревмат. кардиопатия (390-398)	19			
Хипертонична болест (401-405)	20	**2**		2
Хронични заболявания на тонзилите и аден. вегетации (474)	21	**31**	2	29
Алергичен ринит (477)	22	**4**	3	1
Пневмония (480)	23	**57**	10	47
Хроничен бронхит (491)	24	**6**	2	4
Астма (493)	25	**63**	2	61
Язва на стомаха и дванадесетопръстника (531-532)	26			
Гастрит и дуоденит (535)	27	**2**		2
Абдоминална херния (550-553)	28			
Хроничен хепатит (571.4)	29			
Остър и хроничен гломерулонефрит (580-583)	30			
Остър и хроничен пиелонефрит (590)	31	**3**		3
Камъни в бъбрека и уретера (592)	32			
Кръвотечения от половите органи и смущения на менструацията (626)	33			
Артропатии и сродни заболявания (710-719)	34			
Плоско стъпало, придобито (734)	35			
Гръбначни изкривявания (737)	36			
Вродени аномалии (740-759)	37	**10**	3	7
в т.ч. на сърдечно съдовата система (745-747)	38	**2**		2
крипторхизъм (752)	39			
Късни последици от травми и отравяния (905-909)	40			
Други	41	**2**		2
Открити заболявания - всичко	**42**	**326**	40	286